

Kramfors kommun

Beslut för grundskola

efter riktad tillsyn av Gudmundråskolan 1 och 2 i
Kramfors kommun

Beslutet i korthet

I Skolinspektionens beslut redogörs för de brister som konstaterats vid tillsynen. Det är huvudmannen som ansvarar för att utbildningen i sin helhet uppfyller de krav som finns i skollagen och i andra författningar. I detta ansvar ligger att rätta till brister närhelst de framkommer.

Skolinspektionen kan konstatera vid tillsynen av Gudmundråskolan 1 och 2 att det föreligger brister i skolenheternas arbete med särskilt stöd. Bristerna gäller dels personalens skyldighet att uppmärksamma och anmäla behov av utredning om särskilt stöd, dels brister i arbetet med åtgärdsprogram samt i beslut om anpassad studiegång och särskild undervisningsgrupp. Kramfors kommun föreläggs att vidta åtgärder för att komma tillrätta med bristerna.

Tillsynen visar även att det finns brister i arbetet med att tillförsäkra eleverna en studiemiljö som präglas av trygghet och studiero. Det finns en problematik på skolenheterna gällande språkbruk, studiero i undervisningssituationen och elevers upplevelse av trygghet i skolmiljön. Även om huvudmannen och skolan har påbörjat vissa åtgärder för att komma tillrätta med problematiken finns det alltjämt elever som inte har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Skolinspektionen tilldelar i denna del Kramfors kommun en anmärkning.

Ärendet

Skolinspektionen har genomfört en riktad tillsyn vid de båda skolenheterna Gudmundråskolan 1 och 2 i Kramfors kommun. Ena skolenheten omfattar årskurserna 7 och 8 och den andra enheten årskurs 9. De båda skolenheterna bedriver sin verksamhet i samma skolbyggnad och i nära samverkan. De brister som framkommit vid tillsynen omfattar båda skolenheterna. När det fortsättningsvis i beslutet anges Gudmundråskolan/skolan avses båda skolenheterna om inte annat anges.

Skolinspektionen initierade tillsynsärendet med anledning av uppgifter om bristande stöd till elever samt signaler om bristande trygghet och studiero vid skolan. Tillsynen har omfattat områdena *Extra anpassningar och särskilt stöd* samt *Trygghet och studiero*.

Skolinspektionens utredning har genomförts genom att skriftligt underlag har begärts in och därefter har intervjuer med elever, lärare, elevhälsan, rektorer och representanter för huvudmannen hållits digitalt den 10-12 maj 2021. Ytterligare dokumentation har begärts in och huvudmannen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på det underlag som ligger till grund för Skolinspektionens beslut.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kramfors kommun att **senast den 29 oktober 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se.

Kramfors kommun måste vidta följande åtgärder

Extra anpassningar och särskilt stöd

- Se till att rektorerna tillsammans med lärare gör genomgångar av samtliga elever och utvärderar varje elevs kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, minst en gång under den angivna tidsfristen, samt vid detta identifierar elever som befaras inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att de getts stöd i form av extra anpassningar, elever som det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga för, samt elever som uppvisar andra svårigheter i sin situation (*3 kap. 5 och 7 §§ skollagen; Lgr 11, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar*).
- Rektorerna ska se till att behov av särskilt stöd skyndsamt utreds för de elever som identifierats vid genomgången enligt punkten ovan. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att medverka i utredningen. Samråd ska ske med åtminstone den del av elevhälsan som har specialpedagogisk kompetens. När utredningen är klar ska rektorn, eller den rektor delegerat ansvaret till, ta ställning till om eleven ska ges särskilt stöd. Utredningen och ställningstagandet ska dokumenteras skriftligt (*3 kap. 7 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar*).
- Rektorerna ska se till att åtgärdsprogram utarbetas och beslutas för varje elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet ska ange elevens behov av särskilt stöd och de konkreta åtgärder som ska vidtas med anledning av det identifierade behovet, det vill säga det ska framgå på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få särskilt stöd. De särskilda stödåtgärderna ska kopplas både till elevernas behov av särskilt stöd samt till kunskapsmålen i läroplanen eller de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det ska vidare framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen (*3 kap. 9 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar*).
- Rektorerna ska se till att pågående åtgärdsprogram följs upp och utvärderas i enlighet med vad som har angetts i åtgärdsprogrammen. Se också till att

efter utvärdering fatta ett nytt beslut om åtgärdsprogram eller beslut att avsluta åtgärdsprogram (*3 kap. 9 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar*)

- Rektorerna ska se till
 - a) att beslut om anpassad studiegång föregås av en utredning om särskilt stöd, samt att beslut om anpassad studiegång endast fattas för en elev om utredningen visar att det särskilda stödet inte på annat sätt i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar,
 - b) att de avvikelser som görs från ordinarie timplan och de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen inte är mer ingripande än nödvändigt när det beslutas om anpassad studiegång,
 - c) att beslut om anpassad studiegång innehåller en klagörande motivering, att omfattningen av åtgärden framgår och att beslutet innehåller uppgifter om vilka avvikelser som gjorts från den timplan och de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (*3 kap. 7, 9, 12 §§ och 29 kap. 10 § skollagen samt 31 och 32 §§ förvaltningslagen (2017:900)*).
- Rektorerna ska säkerställa att beslut om särskild undervisningsgrupp endast fattas för en elev om det finns särskilda skäl. Besluten ska innehålla en klagörande motivering och åtgärdens omfattning ska framgå av beslutet (*3 kap. 7 och 11 §§ samt 29 kap. 10 § skollagen samt 31 och 32 § förvaltningslagen*).

Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten (påtalade brister) samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan under rubriken *Motivering till föreläggande*.

Anmärkning

Trygghet och studiero

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Kramfors kommun en anmärkning avseende arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (*5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar*).

Kramfors kommun ska **senast den 29 oktober 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa

påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se.

Motivering till föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Rättsliga utgångspunkter

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår bl.a. att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte

behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Enligt 3 kap. 10 § skollagen ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Av 3 kap. 11 § skollagen framgår att rektor får besluta att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till, om det finns särskilda skäl.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektor ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av läroplanen (Lgr 11, 2.2 Kunskaper) framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar) att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp som de behöver.

Av 28 kap. 16 § skollagen framgår att beslut i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § och beslut om särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 § eller anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

I 29 kap. 10 och 11 §§ skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det gäller bland annat krav på partsinsyn, utredning, kommunikation, dokumentation och motivering av beslut. De beslut som kan överklagas enligt skollagens 28 kap. omfattas av förvaltningslagens bestämmelser om överklagande.

Av 31 § förvaltningslagen framgår att för varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Av 32 § förvaltningslagen framgår bland annat att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter

om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

Skolinspektionens bedömning och utredning

Brister i att uppmärksamma och utreda elevers behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med att uppmärksamma och utreda elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Det finns flera elever som har betyget F i flertalet ämnen men som inte har utretts för särskilt stöd, trots att både elevhälsan, lärare och rektor anser att det borde ha skett. Detta innebär att det finns en risk att elever inte ges det stöd som de är i behov av för att nå utbildningens mål.

Av dokumentation som getts in i ärendet, betygssammanställning för samtliga klasser höstterminen 2020, framkommer att det finns ett stort antal elever som inte når kunskapskraven i flera ämnen. Skolinspektionen kan konstatera att det finns flera elever i varje årskurs som har mellan sju till tolv underkända betyg från höstterminen 2020 men där utredning rörande eventuellt behov av särskilt stöd aldrig aktualiserats. I Skolinspektionens intervju med elevhälsan bekräftas att det finns många elever som inte når kunskapskraven. Elevhälsan uppger att samtliga elever som sannolikt är i behov av särskilt stöd för att nå kunskapskraven varken har varit föremål för en utredning eller erhåller särskilt stöd i dagsläget. Det framkommer vidare att utredningsbehov inte alltid anmäls och otillräckliga resurser och bristande rutiner från såväl tidigare läsår som under hösten 2020 medför att det finns flera elever vid skolan som inte erhåller det stöd eleverna har rätt till. Även i intervju med lärare bekräftas att utredningsbehov rörande särskilt stöd inte alltid anmäls vidare till rektorn. Även rektorerna bekräftar att utredningsbehov rörande särskilt stöd inte alltid anmäls.

Även om det i intervjuer med såväl lärare som rektorer, elevhälsan och representant för huvudmannen framkommer att bristande rutiner i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd uppmärksammas, att nya rutiner implementeras och utbildningsinsatser är pågående kan Skolinspektionen konstatera att utredningsbehov rörande särskilt stöd inte alltid uppmärksammas, anmäls och följaktligen utreds i enlighet med författningarnas krav. Det finns därmed risk att elever i behov av såväl extra anpassningar som särskilt stöd varken uppmärksammas eller erhåller erforderligt stöd.

Brister i arbetet med åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammen framgår inte konkreta och utvärderingsbara stödåtgärder, det vill säga på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:65 s. 290 och 665 samt prop. 2013/14:160 s 26 ff) framgår bland annat att arbetet med åtgärdsprogram ska utgå från elevens behov, styrkor, svårigheter och en analys av hinder och möjligheter i elevens omgivning. Det är elevens behov av särskilt stöd som ska anges i ett åtgärdsprogram. Åtgärder som avses vidtas utifrån identifierat behov av särskilt stöd ska vara konkreta och utvärderingsbara samt relatera till läroplan och uppställa kunskapskrav så att det går att bedöma en elevs framsteg och fortsatta behov. Det ska framgå vem som är ansvarig för att stödinsatserna genomförs, följs upp och utvärderas. Om en elev är i behov av särskilt stöd i flera ämnen utarbetar skolan ett samlat åtgärdsprogram för eleven där behoven samt åtgärder för respektive ämne framgår. Enligt skollagen ska eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram upprättas. Hur ofta det är lämpligt att utvärdera ett åtgärdsprogram beror på den enskildes behov och vilka åtgärder som planeras.

Skolinspektionen har tagit del av samtliga pågående åtgärdsprogram per den 26 april 2021. Skolinspektionen bedömer att åtgärdsprogrammen i de flesta fall inte uppfyller författningarnas krav. Det saknas överlag tydliga uppgifter om vilket behov av särskilt stöd som identifierats samt hur det särskilda stödet närmare är utformat. Behoven av särskilt stöd anges inte tydligt och ofta används en generell skrivning i form av "stödbehovet är omfattande och behövs under en längre tid, vilket medför att det faller inom ramen för särskilt stöd". En vanlig särskild stödåtgärd utifrån beskrivet behov är undervisning i en särskild undervisningsgrupp inom skolenheten. Såvitt framgår av åtgärdsprogrammen handlar det om att elever har hela eller delar av undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen och ofta i kombination med åtgärden anpassad studiegång. Det framgår överhuvudtaget inte av åtgärdsprogrammen hur det särskilda stödet närmare är utformat och det saknas överlag åtgärder med koppling till kunskapskraven som eleven ska uppnå.

I åtgärdsprogram där det framkommer att elever ska erhålla särskilt stöd i form av undervisning av speciallärare framgår inte när detta ska ske, i vilken omfattning eller vad eleven behöver utveckla. Det saknas i något åtgärdsprogram även uppgifter om när beslut fattats och i ett par åtgärdsprogram saknas tidpunkt för utvärdering.

Brister i beslut om anpassad studiegång

Skolinspektionen bedömer att beslut om särskilt stöd i form av anpassad studiegång i flera fall fattats på otillräckligt beslutsunderlag. Detta eftersom stödåtgärden har beslutats utan att utredningen om särskilt stöd påvisat att eleverna har behov av så ingripande avvikelse från ordinarie undervisning. Vidare är det en brist att besluten om anpassad studiegång saknar motivering. Det framgår inte av besluten varför eleven har behov av åtgärden. Skolinspektionen finner skäl att framhålla att anpassad studiegång är en mycket ingripande insats som förutsätter att det finns underlag i form av utredning som ger stöd för att särskilt stöd i skolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar.

I Skolinspektionens intervju med rektorerna framkommer att beslut om anpassad studiegång fattas inom ramen för elevers åtgärdsprogram. Det finns inget hinder för att använda denna lösning förutsatt att det framgår att det utgör ett särskilt beslut och att det i beslutet om anpassad studiegång finns en klargörande motivering till varför beslutet om anpassad studiegång fattats. Vidare ska det framgå på vilket sätt den anpassade studiegången avviker från timplanen samt vilka ämnen eller delar av ämnen som berörs. Det ska också finnas stöd i den pedagogiska utredningen för att eleven har behov av åtgärden. Skolinspektionen kan genom granskning av beslut om anpassad studiegång och utifrån kompletterande intervjuer konstatera att det i de flesta beslut saknas en klargörande motivering till varför eleven är i behov av en så ingripande åtgärd.

Skolinspektionens utredning visar vidare att det inte alltid framgår av elevernas utredningar som särskilt stöd att eleverna har behov av en så ingripande särskild stödåtgärd. I intervjuer framkommer att det är andra överväganden som ligger till grund för besluten. I myndighetens intervju med lärare framkommer uppfattningen att skolan i vissa fall anpassar bort ämnen närmast godtyckligt utan att särskilt stöd i skolan föregått beslut. Det kan enligt lärarna handla om ämnen som anpassats bort men som elever förmodligen skulle gynnas av att läsa. Rektorerna bekräftar också i intervju med myndigheten att det finns behov av förbättrade rutiner vad gäller beslut om anpassad studiegång. Rektorerna uppger att det finns en kultur inom skolan och i kommunen att "lite väl snabbt" hamna i åtgärden anpassad studiegång istället för att fundera över hur eleven ska ges möjligheter att genom adekvat stöd uppnå kunskapskraven. Rektorerna uppger även att de upplever är en press från vårdnadshavare att anpassa bort vissa ämnen och att det många gånger kan vara svårt att stå emot. Det framkommer även i intervju med rektorerna att det företrädesvis är hela ämnen som anpassas bort och att besluten "permanentas" eftersom det är svårt att "plocka upp ett ämne" som tidigare anpassats bort för en elev.

Skolinspektionen finner mot bakgrund av vad som framkommit skäl att poängtera att beslut om särskilt stöd i form av anpassad studiegång kräver noggranna överväganden och besluten ska inte omfatta fler ämnen eller avse längre tidsperiod än nödvändigt. Det ska göras noggranna överväganden rörande vilka ämnen *eller delar av ämnen* som ska anpassas bort. Om en elev kan delta i delar av undervisningen i ett ämne ökar elevens förutsättningar att i ett senare skede genomföra provning och erhålla betyg i ämnet.

Brister i beslut om särskild undervisningsgrupp

Skolinspektionen bedömer att beslut om särskilt stöd i form av undervisning i särskild undervisningsgrupp inte uppfyller författningarnas krav. Besluten saknar motivering vilket innebär att det inte framgår varför eleven har behov av stödåtgärden. Av besluten framgår inte heller hur längre stödåtgärden ska pågå, vilket är en brist.

I förarbetena (prop. 2009/10:165 s 292 ff och 666 ff) anges att särskilt stöd i första hand ska ges i den gemenskap eller gruppering där eleven vanligtvis går men om det finns *särskilda skäl* kan stödet ges i en annan miljö där det finns bättre förutsättningar för eleven att tillgodogöra sig stödet. De särskilda skäl som kan åberopas för ett beslut om särskild undervisningsgrupp är kopplade till möjligheterna att skapa bättre förutsättningar att pedagogisk hantera elevens stödbehov. Åtgärden ska ses som en lösning när alternativet att låta eleven gå kvar i den ordinarie undervisningsgruppen prövats och föranledas av elevens behov och bedömning att dessa behov bäst kan tillgodoses i den särskilda undervisningsgruppen.

Beslut om undervisning i särskild undervisningsgrupp ska vara ett särskilt beslut som fattas av rektorn i samband med beslut om åtgärdsprogram. Det finns precis som för beslut om anpassad studiegång inte något krav på att ett beslut ska nedtecknas på en från åtgärdsprogrammet separat handling. Det kan däremot vara en lämplig åtgärd då beslutet kan överklagas separat till Skolväsendets överklagandenämnd.

Skolinspektionen har tagit del av skolans samtliga beslut om särskild undervisningsgrupp. Skolinspektionen kan konstatera att besluten om placering i särskild undervisningsgrupp saknar klagande motivering och det går inte att utläsa vilka särskilda skäl som föranleder bedömningen att eleven är i behov av en så ingripande åtgärd och det framgår inte heller hur länge eleven ska vistas i den särskilda undervisningsgruppen.

Brister vid utvärdering av åtgärdsprogram

Skolinspektionen kan konstatera att det finns brister vid utvärdering av elevers åtgärdsprogram. I några fall framgår det inte av elevens åtgärdsprogram när de ska utvärderas. Det framkommer även att nya åtgärdsprogram inte upprättas efter utvärderingstillfället när eleven bedöms vara i behov av fortsatt särskilt stöd, vilket är en brist. Utvärdering av stödåtgärderna är särskilt viktigt när det gäller åtgärder av ingripande karaktär såsom anpassad studiegång och särskild undervisningsgrupp.

Det framgår av såväl dokumentation som uppgifter från intervjuer med rektorer och elevhälsan att skolan inte upprättar nya åtgärdsprogram vid utvärderingstillfällena. Detta är en brist eftersom nytt åtgärdsprogram ska upprättas efter en utvärdering om den aktuella eleven bedöms i behov av fortsatt särskilt stöd. Utifrån en utvärdering ska ansvarig bestämma om åtgärderna ska kvarstå eller förändras. Om tidigare beslutade åtgärder behöver kvarstå en längre tid ska ändå ett nytt åtgärdsprogram upprättas efter utvärdering men skolan kan då föra över uppgifterna och eventuellt komplettera eller stryka någon som inte är aktuell. Nytt beslutsdatum, överklagandehänvisning och tydliga uppgifter om när utvärdering kommer att ske ska finnas med.

När det gäller beslut om anpassad studiegång och placering i särskild undervisningsgrupp är det av särskild vikt att dessa regelbundet omprövas i syfte att åtgärderna inte ska pågå längre än nödvändigt. Det framkommer i myndighetens

intervjuer med rektorerna att åtgärden anpassad studiegång ibland tas till i ett alltför tidigt skede och att det företrädesvis är hela ämnen som anpassas bort under resterande tid i grundskolan. Rektorerna uppger i intervjun med Skolinspektionen att det behövs förstärka rutiner och att det i praktiken sällan sker utvärderingar och omprövning av beslut om anpassad studiegång.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att avhjälpa bristerna.

Motivering till anmärkning

Trygghet och studiero

Rättsliga utgångspunkter

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I läroplanen (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar) anges att rektorn har ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt för att personalen kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 319 f) framgår bland annat att det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. Det förebyggande arbetet är centralt. En viktig grund för att åstadkomma trygghet och studiero i skolan är en aktiv dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal om de gemensamma värden som ska gälla. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet. Rektorns skyldighet att se till att elevers behov av stöd utreds och att stödåtgärder kommer till stånd för elever i behov av stöd är även det en del i arbetet med att skapa en trygg och stimulerande studiemiljö för alla elever.

Skolinspektionens bedömning och utredning

Skolinspektionen bedömer att alla elever på Gudmundråskolan inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I intervjuer med såväl lärare som elever framkommer att det finns ett språkbruk mellan elever som påverkar upplevelsen av trygghet och det råder inte studiero på alla lektioner. Det finns elever som uppehåller sig i skolans korridorer under lektionstid och påverkar såväl studieron som tryggheten för andra elever negativt. Det framkommer även att

personal inte alltid agerar utifrån överenskomna arbets- och förhållningssätt vilket också påverkar såväl tryggheten som studieron.

I Skolinspektionens intervju med elever framkommer att det finns gemensamma ordningsregler och att skolan infört en konsekvenstrappa vid ordningsstörande beteende. Eleverna ger uttryck för att vissa lärare säger ifrån medan andra inte agerar och samtliga elevgrupper anser att studieron i klassrummet är beroende av vilken lärare som undervisar. Det framkommer att upplevelsen är att samtliga lärare inte följer överenskomna ordningsregler och förhållningssätt vid ordningsstörande beteende även om det är tydligt för eleverna vilka konsekvenser som ska aktualiseras om någon stör ordningen eller uppträder olämpligt.

Vid Skolinspektionens intervju med elevhälsan framkommer att det i början av höstterminen 2020 inträffat flera händelser på skolan som påverkat elevernas upplevelse av trygghet och att avsaknad av vuxna i till exempel korridorer under raster påverkar upplevelsen av otrygghet. Det framkommer vidare att det uppmärksammats problematik med bristande studiero i vissa klasser och under vissa lektioner varför elevhälsan bland annat genomfört observationer.

Det framkommer i Skolinspektionens utredning att såväl skola som huvudman analyserat vad den bristande studieron och upplevelsen av otrygghet kan bero på och även konstaterat behov av intensifierade åtgärder för att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det handlar om uppmärksammade brister avseende arbets- och förhållningssätt i arbetet med stöd och för att skapa studiero i klassrummet, motverka kränkande språkbruk och ordningsstörande beteende. Rektorer har även identifierat ett stort behov av att utveckla och intensifiera arbetet med ledning och stimulans i klassrummet.

Flera åtgärder har vidtagits under vårterminen 2021 utifrån identifierade behov. Bland annat att pågå ett arbete i samverkan med elevhälsan rörande ledning och stimulans samt extra anpassningar där bland annat fortbildning av personal aktualiserats och är pågående samt nya rutiner i arbetet med stöd har upprättats, förtydligats och förstärkts. Vidare framkommer vid intervjuer med såväl elever som skolpersonal att ordningsreglerna förtydligats och skolan har infört en konsekvenstrappa. Det framkommer att kameror har satts upp för ökad trygghet och att trygghets- och trivselenkäter samt temadagar genomförts.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att det är en brist att alla elever inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Skolan och huvudmannen har dock uppmärksammat bristerna, analyserat orsaker och att åtgärder har påbörjats för att komma tillrätta med problematiken. Det framkommer att vissa åtgärder lett till förbättringar, till exempel har kameror i korridorer gett omedelbar effekt då skadegörelsen vid elevskåp upphört och det framkommer i myndighetens intervjuer med elever att otryggheten minskat genom åtgärden. Det framkommer dock att situationen med distansstudier under vårterminen 2021 (med anledning av Covid-19) medfört att skolan ännu inte kunnat utvärdera effekten av det arbete som genomförts rörande arbets- och förhållningssätt för att skapa

trygghet och studiero. Det framkommer även att det krävs ett fortsatt aktivt arbete i samverkan för att komma tillrätta med problematiken.

Motivering till anmärkning som ingripande

Huvudmannen uppfyller inte författningarnas krav när det gäller att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Utredningen visar dock att skolan har uppmärksammat detta och har satt in ett antal åtgärder med syfte att komma tillrätta med problemen. Dessa åtgärder har ännu inte fullt ut haft önskvärd effekt. Mot bakgrund av ovanstående tilldelar Skolinspektionen huvudmannen en anmärkning.

Juristen Caroline Rönnegard har fattat detta beslut.

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Ylva Ohlsson (föredragande) och Anders Holmgren medverkat.